

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007-2013

Проект ESF-2101-04-12001 „Повишаване адаптивността към организационни промени на заети лица чрез обучение по част от професия”

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД

за равнището на удовлетвореността от проведеното
професионално обучение по проект

Европейски съюз

Европейски социален фонд

ЦПО към СА „Д. Ценов”

Република България

Утвърдил
Директор ЦПО: _____
(доц. д-р Тодор Кръстевич)

Настоящото изследване има за цел измерване на удовлетвореността от проведеното професионално обучение по проект ESF-2101-04-12001 „Повишаване адаптивността към организационни промени на заети лица чрез обучение по част от професия”. Съгласно предварително разработената и утвърдена методика, за измерване на удовлетвореността е използван методът на допитването. Измерванията са реализирани на **три етапа**:

- **формативно оценяване на удовлетвореността на обучаемите** от всеки курс, включен в учебния им план в хода на обучението.
- **сумативно оценяване на удовлетвореността на обучаемите** от целия курс и прилаганата форма на съчетано обучение след неговото финализиране;
- **сумативно оценяване на удовлетвореността на работодателите** от курса на обучение и постигнатите резултати.

Допитванията до обучаемите са реализирани както чрез **класически** (paper-and-pencil), така и чрез **електронни** (online) **въпросници**. Идеята на паралелното използване на различни носители се състои в презумцията, че в електронна среда човек по-свободно и без притеснения ще изрази мнението си.

1. Формативно оценяване на удовлетвореността на обучаемите

Формативното оценяване на осемте дисциплини, включени в учебния план на обучаемите по проекта, е реализирано в периода **от 21 ноември 2008 г. до 12 април 2009 г.**, като целевата група е съставена от 13 мъже и 25 жени, заети в малки предприятия от Габровски регион. Броят на раздадените и обработени валидни анкетни карти при конвенционалното PPQ допитване, по отделни дисциплини, е както следва:

- **„Въведение в мениджмънта”** – 35 души.
- **„Финанси”** – 35 души.

- *„Управление на инвестиции и иновации”* – 34 души.
- *„Данъчно облагане на предприемаческата дейност”* – 33 души.
- *„Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност”* – 30 души.
- *„Икономика на предприемаческата дейност”* – 30 души.
- *„Бизнескомуникации”* – 30 души.
- *„Маркетинг”* – 38 души.

Измерването на удовлетвореността на курсистите е изключително важно, тъй като получените оценки са своеобразен катализатор за усъвършенстване както на отделната дисциплина, така и на курса като цяло, атестат за работата на обучаващите, база за установяването на стандарти за обучение. Оценяването се реализира в следните **ракурси**:

- оценка на учебното съдържание;
- оценка на обучаващия;
- обща оценка на курса.

Във връзка с оценката на лектора са включени въпроси, които засягат както неговите **професионални качества** (начин му на преподаване, позоваване на примери, позволяващи по-доброто усвояване на материята, готовност за влизане в дискусия, компетентност на отговорите на поставени въпроси, ерудиция), така и **социалните му умения** (учтивост и колегиалност).

В следващата таблица 1.1. са систематизирани оценките на курсистите на твърдението „Лекторът представя ясно и разбираемо учебното съдържание на дисциплината” при конвенционалната форма на допитване. Както е видно, при всички дисциплини от учебния план преобладаващата част от респондентите са напълно съгласни или по-скоро съгласни с това твърдение, което е добър атестат за въвлечените в обучението лектори.

Таблица 1.1. Ясно и разбираемо представяне на учебното съдържание (PPQ)

		Ясно и разбираемо представяне на учебното съдържание			Общо
		нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	1	34	35
	Финанси	3	9	23	35
	Управление на инвестиции и иновации	0	5	29	34
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	3	30	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	1	29	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	30	30
	Бизнескомуникации	0	1	29	30
	Маркетинг	0	0	38	38
	Общо	3	20	242	265

Аналогични резултати се получават и при онлайн допитването (Вж. таблица 1.2.), при което вземат участие всички обучавани в рамките на проекта заети лица.

Таблица 1.2. Ясно и разбираемо представяне на учебното съдържание (OQ)

		Ясно и разбираемо представяне на учебното съдържание			Общо
		нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	4	34	38
	Финанси	3	9	26	38
	Управление на инвестиции и иновации	0	5	33	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	4	34	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	1	37	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	2	36	38
	Бизнескомуникации	0	1	37	38
	Маркетинг	0	0	38	38
	Общо	3	26	275	304

Преобладаващата част от курсистите са по-скоро съгласни и напълно съгласни с твърдението, че „При представянето на учебното съдържание лекторът използва

достатъчно примери, подпомагащи по-доброто му усвояване”. Изключение прави дисциплината „Управление на инвестиции и иновации”, при която двама от респондентите дават своето несъгласие с посоченото твърдение.

Таблица 2.1. Използване на примери при представяне на съдържанието (PPQ)

		Използване на примери при представянето на учебното съдържание					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	7	27	35
	Финанси	0	0	0	18	17	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	0	7	24	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	4	29	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	1	29	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	0	30	30
	Бизнескомуникации	0	0	0	0	30	30
	Маркетинг	0	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	1	37	224	264

Аналогични съждения могат да бъдат направени и на базата на данните, набрани чрез онлайн анкетирането (Вж. таблица 2.2.).

Таблица 2.2. Използване на примери при представяне на съдържанието (OQ)

		Използване на примери при представянето на учебното съдържание					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	7	30	38
	Финанси	0	0	0	18	20	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	0	7	29	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	6	32	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	5	33	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	0	38	38
	Бизнескомуникации	0	0	0	0	38	38
	Маркетинг	0	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	1	43	258	264

Болшенството от курсистите дават положителна оценка и на готовността и охотата, с която лекторите са готови да прекъснат своята презентация за дискусия по поставените въпроси. Отново изключение е дисциплината „Управление на инвестиции и иновации“, при която двама от анкетираните не са съгласни с така дефинираното твърдение.

Таблица 3.1. Готовност на лектора за прекъсване на лекцията за въпроси (PPQ)

		Готовност за прекъсване на презентацията за въпроси и дискусия				Общо
		не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	34	35
	Финанси	0	0	16	19	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	4	27	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	5	31	33

Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	30	30
Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	30	30
Бизнескомуникации	0	0	0	30	30
Маркетинг	0	0	0	38	38
Общо	1	1	23	239	264

Таблица 3.2. Готовност на лектора за прекъсване на лекцията за въпроси (OQ)

		Готовност за прекъсване на презентацията за въпроси и дискусия				Общо
		не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	3	35	38
	Финанси	0	0	16	22	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	4	32	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	5	33	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	38	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	38	38
	Бизнескомуникации	0	0	0	38	38
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	28	274	304

При повечето от дисциплините преобладаващата част от курсистите са доволни от отговорите на въпросите, поставени от тях в хода на съчетаното обучение. Отново изключение е дисциплината „Управление на инвестиции и иновации“, при която двама от респондентите не са получили задоволителни отговори на възникнали въпроси.

Последователност в отговорите на анкетираните се наблюдава и при онлайн допитването.

Таблица 4.1. Удовлетвореност от отговорите на лектора (PPQ)

		Удовлетвореност от отговорите на лектора				Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	8	27	35
	Финанси	0	0	7	28	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	4	27	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	3	30	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	1	29	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	4	26	30
	Бизнескомуникации	0	0	2	28	30
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	29	233	264

Таблица 4.2. Удовлетвореност от отговорите на лектора (OQ)

		Удовлетвореност от отговорите на лектора				Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	8	30	38
	Финанси	0	0	7	31	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	4	32	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	3	35	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	1	37	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	4	34	38
	Бизнескомуникации	0	0	2	36	38
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	29	273	304

Общата оценка за ерудицията на лекторите по отделни дисциплини е представена в следващите таблици (таблица 5.1. и таблица 5.2.). При всяка от дисциплините

респондентите дават положителна оценка за ерудицията на своите лектори, като отново няма статистически значима разлика в резултатите при двете форми на допитване (конвенционална и електронна).

Таблица 5.1. Положителна оценка за ерудицията на лектора (PPQ)

		Ерудиция на лектора/консултанта				Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	34	35
	Финанси	0	0	4	31	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	2	29	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	3	30	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	1	29	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	1	29	30
	Бизнескомуникации	0	0	1	29	30
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	13	249	264

Таблица 5.2. Положителна оценка за ерудицията на лектора (OQ)

		Ерудиция на лектора/консултанта				Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	37	38
	Финанси	0	0	4	34	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	2	34	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	3	35	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	1	37	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	1	37	38
		Общо	1	1	13	249

Бизнескомуникации	0	0	1	37	38
Маркетинг	0	0	0	38	38
Общо	1	1	13	289	304

Освен въпроси за професионалните компетенции на лекторите, в анкетите са включени и въпроси, характеризиращи личностните и социалните умения на преподавателите. В следващите две таблици (таблица 6.1. и таблица 6.2.) са систематизирани степента на съгласие на респондентите с твърдението „Лекторът е учтив и колегиален в отношенията с аудиторията“. И тук, при повечето от дисциплините се наблюдава категоричност в отговорите (особено при дисциплините „Маркетинг“, „Бизнескомуникации“, „Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност“, „Икономика на предприемаческата дейност“) и при двете алтернативни форми.

Таблица 6.1. Учтивост и колегиалност на лектора (PPQ)

		Учтивост и колегиалност на лектора в отношенията с аудиторията				Общо
		не съм съгласен	ниито/ниито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	34	35
	Финанси	0	0	1	34	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	30	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	1	32	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	30	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	30	30
	Бизнескомуникации	0	0	0	30	30
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	4	258	264

Таблица 6.2. Учивост и колегиалност на лектора (OQ)

		Учивост и колегиалност на лектора в отношенията с аудиторията				Общо
		не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	1	37	38
	Финанси	0	0	1	37	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	35	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	1	37	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	38	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	38	38
	Бизнескомуникации	0	0	0	38	38
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	1	1	4	298	304

Друг ракурс на измерване на удовлетвореността от конкретна дисциплина е оценяването на учебното съдържание по отношение на критериите актуалност и полза при подготовката за изпита.

В тази връзка преобладаващата част от обучаемите определят представеното от лекторите на отделните дисциплини учебно съдържание като актуално, като най-голяма категоричност в отговорите има при дисциплините „Маркетинг”, „Икономика на предприемаческата дейност”, „Бизнескомуникации” и „Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност”.

Таблица 7.1. Актуалност на учебното съдържание (PPQ)

		Актуалност на учебното съдържание			Общо
		нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	3	4	28	35
	Финанси	1	9	25	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	4	28	33

Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	3	30	33
Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	1	29	30
Икономика на предприемаческата дейност	0	0	30	30
Бизнескомуникации	0	1	29	30
Маркетинг	0	0	38	38
Общо	5	22	237	264

Последователност в отговорите им се наблюдава и при онлайн формата на допитване.

Таблица 7.2. Актуалност на учебното съдържание (OQ)

		Актуалност на учебното съдържание			Общо
		нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	3	7	28	38
	Финанси	1	11	26	38
	Управление на инвестиции и иновации	1	7	30	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	3	35	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	1	37	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	1	37	38
	Бизнескомуникации	0	1	37	38
	Маркетинг	0	0	38	38
	Общо	5	31	268	304

Курсистите намират за полезни за по-добрата им подготовка предоставените в хода на обучението учебни материали (учебници, сборници, копия, електронни текстове, презентации) и публикуваните в системата за интерактивно обучение онлайн тестове (Вж. таблица 8.1., таблица 8.2., таблица 8.3. и таблица 8.4.).

Таблица 8.1. Ползност на предоставените учебни материали (PPQ)

		Полза в обучението от предоставените учебни материали					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	3	8	24	35
	Финанси	0	0	2	6	27	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	5	25	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	4	29	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	11	19	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	0	30	30
	Бизнескомуникации	0	0	0	2	28	30
	Маркетинг	0	0	0	1	37	38
	Общо	1	1	6	37	219	264

Таблица 8.2. Ползност на предоставените учебни материали (OQ)

		Полза в обучението от предоставените учебни материали					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	3	10	25	35
	Финанси	0	0	2	6	30	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	8	27	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	5	33	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	15	23	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	0	38	30
	Бизнескомуникации	0	0	0	2	36	30
	Маркетинг	0	0	0	1	37	38
	Общо	1	1	6	47	249	304

Таблица 9.1. Ползност на публикуваното учебно съдържание (PPQ)

		Полза при подготовката за изпита от публикуваното в интерактивната система учебно съдържание				Общо
		по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	8	27	35
	Финанси	0	1	19	15	35
	Управление на инвестиции и иновации	2	1	13	17	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	1	4	28	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	8	22	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	2	28	30
	Бизнескомуникации	0	0	3	27	30
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	2	3	57	202	264

Таблица 9.2. Ползност на публикуваното учебно съдържание (OQ)

		Полза при подготовката за изпита от публикуваното в интерактивната система учебно съдържание				Общо
		по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	8	30	38
	Финанси	0	1	22	15	38
	Управление на инвестиции и иновации	2	1	13	22	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	1	6	31	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	13	25	38
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	6	32	38
	Бизнескомуникации	0	0	3	35	38
	Маркетинг	0	0	0	38	38
	Общо	2	3	71	228	304

Обобщена оценка за усилията на лектора да привлече вниманието на обучаемите се набира с твърдението „Изучаването на дисциплината повиши интереса ми към нея”. При повечето от дисциплините курсистите заявяват категорично, че интересът им към конкретната дисциплина е повишен след включването им в курса.

Таблица 10.1. Повишен интерес към дисциплината (PPQ)

		Повишаване на интереса към дисциплината в следствие на изучаването ѝ				Общо
		по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	1	4	30	35
	Финанси	0	0	20	15	35
	Управление на инвестиции и иновации	2	1	9	21	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	9	24	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	7	23	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	11	19	30
	Бизнескомуникации	0	0	11	19	30
	Маркетинг	0	0	15	23	38
	Общо	2	2	86	174	264

Таблица 10.2. Повишен интерес към дисциплината (OQ)

		Повишаване на интереса към дисциплината в следствие на изучаването ѝ				Общо
		по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	1	7	30	38
	Финанси	0	0	20	18	38
	Управление на инвестиции и иновации	2	1	9	26	38
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	11	27	38
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	12	26	38

Икономика на предприемаческата дейност	0	0	13	25	38
Бизнескомуникации	0	0	11	27	38
Маркетинг	0	0	15	23	38
Общо	2	2	98	202	304

Болшинството от курсистите са твърдо убедени, че обучението по включените в учебния план дисциплини допринася за общата им професионална подготовка, като и в този случай отново не се наблюдават статистически значими разлики в резултатите при двете използвани форми за набиране на данните.

Таблица 11.1. Полза за професионалната подготовка (PPQ)

		Полза за професионалната подготовка от обучението по дисциплината					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	0	0	35	35
	Финанси	0	0	0	21	14	35
	Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	6	24	33
	Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	5	28	33
	Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	5	25	30
	Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	8	22	30
	Бизнескомуникации	0	0	0	8	22	30
	Маркетинг	0	0	0	16	22	38
Общо	1	1	1	69	192	264	

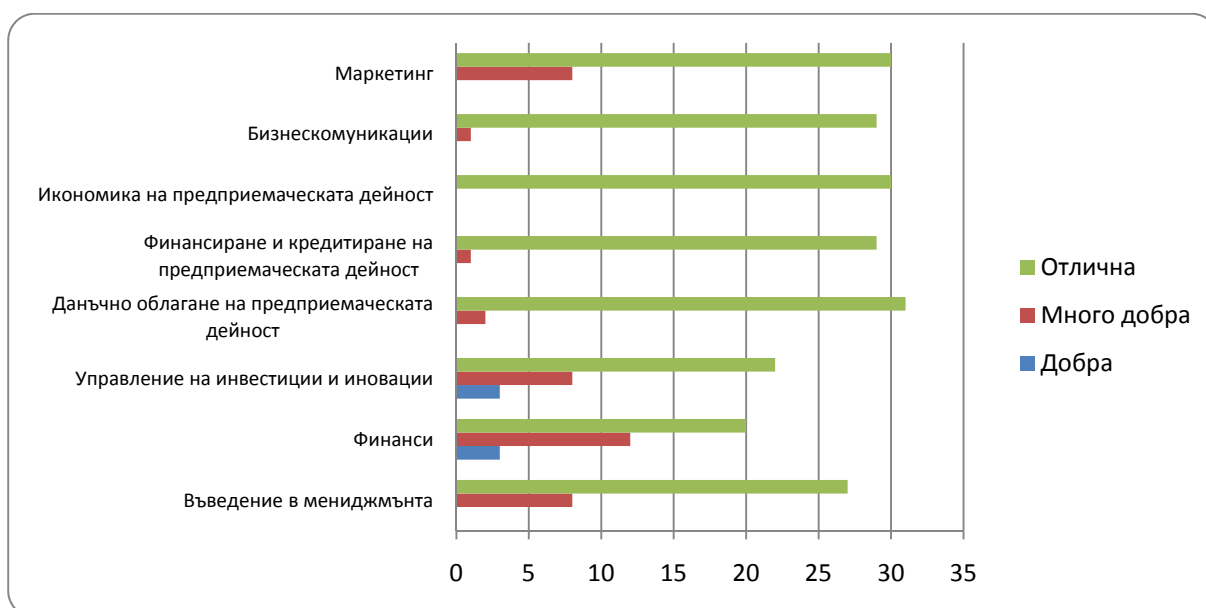
Таблица 12.1. Полза за професионалната подготовка (OQ)

		Полза за професионалната подготовка от обучението по дисциплината					Общо
		не съм съгласен	по-скоро не съм съгласен	нито/нито	по-скоро съм съгласен	съгласен съм	
Учебна дисциплина	Въведение в мениджмънта	0	0	0	0	38	38
	Финанси	0	0	0	24	14	38

Управление на инвестиции и иновации	1	1	1	6	29	38
Данъчно облагане на предприемаческата дейност	0	0	0	6	32	38
Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност	0	0	0	5	33	38
Икономика на предприемаческата дейност	0	0	0	8	30	38
Бизнескомуникации	0	0	0	8	30	38
Маркетинг	0	0	0	16	22	38
Общо	1	1	1	73	228	304

Положителен атестат за курса е и високият относителен дял на отличните оценки по отделните дисциплини. Така например, 77,14% от курсистите дават отлична оценка за дисциплината „Въведение в мениджмънта“, 57,14% за „Финанси“, 66,67% за „Управление на инвестиции и иновации“, 93,94% за „Данъчно облагане на предприемаческата дейност“, 96,97% за „Финансиране и кредитиране на предприемаческата дейност“ и „Бизнескомуникации“, 78,95% за „Маркетинг“ и 100% за „Икономика на предприемаческата дейност“.

Фиг. 1. Разпределение на оценките по отделни дисциплини

Изводи от проведеното формативно оценяване:

- Резултатите от проведеното анкетно проучване сред обучаемите по проекта за всяка от осемте дисциплини, включени в учебния им план, са много добри.
- Отзивите на курсистите по отношение професионалните компетенции и личностните и социални умения на лекторите са положителни.
- Обучаемите считат за полезни за своята професионална подготовка всяка от включените дисциплини.
- Осигуряването на учебни материали и възможността за полагане на електронни тестове се приема от курсистите за положително и полезно за подготвата им подготовка.

2. Сумативно оценяване на удовлетвореността на обучаемите

Сумативното оценяване на осемте дисциплини, включени в учебния план на обучаемите по проекта, е реализирано в периода **от 30 април 2009 г. до 11 май 2009 г.**, като целевата група отново е съставена от 13 мъже и 25 жени, заети в малки предприятия от Габровски регион. Броят на раздадените и обработени валидни анкетни карти е 38. В конкретния случай са докладвани единствено резултатите от конвенционалното PPQ допитване, доколкото липсват статистически значими разлики с тези от OQ анкетирането.

Сумативното оценяване дава една по-реалистична оценка, доколкото се реализира след финализиране целия курс на обучение, с което предоставя възможност за непосредствени сравнения между отделните дисциплини.

В обобщаващите въпросници са включени **шест групи** въпроси:

- Въпроси, свързани с промяната в индивидуалния интерес към дисциплините.
- Въпроси, свързани с учебното съдържание.
- Въпроси, свързани с професионалните умения на лекторите.
- Въпроси, свързани с целия курс на обучение.
- Въпроси, свързани с прилаганата съчетана форма на обучение.
- Въпроси, свързани с разработената в рамките на проекта интерактивна система.

Първата група включва въпроси, касаещи наличието на интерес към изучаваната дисциплина преди стартирането на курса по проекта. Обобщено представени,

резултатите показват, че в 97,7% от случаите курсистите са имали предварителен интерес към изучаваните дисциплини (отговор „да“ и „по-скоро да“), а в останалите 2,3% са се колебаели да заемат твърда позиция (отговор „не мога да преценя“). Декомпозирано по дисциплини, отговор „не мога да преценя“ е избран от 5,3% от курсистите по отношение на „Въведение в мениджмънта“, 2,6% за „Управление на инвестиции и иновации“, 2,6% за „Икономика на предприемаческата дейност“, 5,3% за „Бизнескомуникации“ и 2,6% за „Маркетинг“. Дисциплината, за която най-голям процент от обучаемите са имали категорично някакъв предварителен интерес, е „Данъчно облагане на предприемаческата дейност“, което може да се обясни с дължностния профил на голям част от тях.

Таблица 13. Интерес преди обучението по дисциплините

		Отговори		Процент в агрегираните отговори
		Честота	Процент	
интерес преди изучаването на дисциплините ^а	да	183	60,2%	481,6%
	по-скоро да	114	37,5%	300,0%
	не мога да преценя	7	2,3%	18,4%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Положителен атестат за отделните дисциплини и за курса по проекта като цяло е фактът, че в резултат на обучението интересът за всяка от тях е повишен. В следващата таблица 14. са представени агрегираните данни.

Таблица 14. Повишен интерес в следствие на обучението по дисциплините

		Отговори		Процент в агрегираните отговори
		Честота	Процент	
повишен интерес ^а	да	253	83,2%	665,8%
	по-скоро да	51	16,8%	134,2%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Както е видно от таблица 14., при 100 % от курсистите интересът към конкретна дисциплина е повишен след преминаването на курса на обучение, като висока степен

на категоричност се наблюдава при 83,2% от тях. Най-голямо относително изменение в интереса на обучаемите „преди-след“ е реализирано при дисциплините „Маркетинг“, „Бизнескомуникации“, „Маркетинг“, „Управление на инвестиции и иновации“ и „Икономика на предприемаческата дейност“.

Втората група въпроси засягат учебното съдържание и по-конкретно неговата актуалност и полза за подготовката за изпита. В тази насока в 96,7% от случаите курсистите определят като актуално съдържанието на конкретната дисциплина, а в останалите 3,3% - по-скоро като актуално.

Таблица 15. Актуалност на съдържанието на отделните дисциплини

		Отговори		Процент от агрегираните отговори
		Честота	Процент	
актуалност ^а	да	294	96,7%	773,7%
	по-скоро да	10	3,3%	26,3%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Предоставените по време на курса на обучение учебни материали (учебници, сборници, копия и презентации) и възможността за полагането на онлайн тестове, както и онлайн и офлайн консултациите чрез системата за интерактивно обучение са полезни подготовката за изпита съответно при 98% и 100% от случаите, което определя като добра практиката на обезпечаване на курсистите с обучителни ресурси, консултантско ноу-хау и достъп до самоконтролиращ модул.

Таблица 16. Полза от предоставени учебни материали на хартиен носител

		Отговори		Процент от агрегираните отговори
		Честота	Процент	
полза на учебни материали на хартиен носител ^а	да	216	71,1%	568,4%
	по-скоро да	83	27,3%	218,4%
	не мога да преценя	5	1,6%	13,2%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Таблица 17. Полза от онлайн тестове и консултации

	Отговори		Процент от агрегираните отговори
	Честота	Процент	
полза от онлайн тестове и да консултации ^а	300	98,7%	789,5%
по-скоро да	4	1,3%	10,5%
Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Подобно на формативното измерване, при сумативното също е включен блок с въпроси, насочени към външната оценка на лектора от неговите обучаеми. В 100% от случаите курсистите са съгласни с твърдението, че изложението на лектора по конкретна дисциплина е ясно и разбираемо (с отговор „да“ 99% и „по-скоро да“ 1%).

Таблица 18. Яснота и разбираемост на изложението

	Отговори		Процент от агрегираните отговори
	Честота	Процент	
ясно и разбираемо ^а да	301	99,0%	792,1%
по-скоро да	3	1,0%	7,9%
Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Положителен атестат за работата на лекторите, включени в курса, е фактът, че в 100% от случаите курсистите са съгласни с твърдението, че лекторите са готови да прекъснат лекцията си за въпроси и дискусия, както и че са удовлетворени от техните отговори.

Таблица 19. Готовност на лектора за влизане в дискусия

	Отговори		Процент от агрегираните отговори
	Честота	Процент	
готовност на лектора за да влизане в дискусия ^а	302	99,3%	794,7%
по-скоро да	2	,7%	5,3%
Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Таблица 20. Удовлетвореност от отговорите на лектора

		Отговори		Процент от агрегираните отговори
		Честота	Процент	
удовлетвореност от отговорите ^а	да	300	98,7%	789,5%
	по-скоро да	4	1,3%	10,5%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

Въпрос, пряко корелиращ с общата удовлетвореност от курса, засяга възможността за самооценката на курсистите за степента на съответствие на поставената оценка по отделните дисциплини и фактическите знания. В 100% от случаите обучаемите смятат, че преподавателите справедливо са оценили техните фактически знания, от които в пълна степен 93,8%.

Таблица 21. Съответствие на оценка по дисциплината с фактически знания

		Отговори		Процент от агрегираните отговори
		Честота	Процент	
съответствие ^а	отговаря приблизително	19	6,3%	50,0%
	отговаря напълно	285	93,8%	750,0%
	Общо	304	100,0%	800,0%

а. Анализ на агрегирано равнище (за всички дисциплини)

В анкетната форма за сумативно оценяване е включен и блок с въпроси, насочени към използваната съчетана форма на обучение, в т.ч. присъствени и онлайн занятия. 50% от курсистите не са съгласни, че присъствените събото-неделни занятия позволяват участие в обучението без откъсване от работното място, 26,3% не заемат категорична позиция, а останалите 23,7% в една или друга степен приемат това твърдение.

Таблица 22. Присъствени занятия без откъсване от работното място

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
не съм съгласен	7	18,4	18,4	18,4
по-скоро не съм съгласен	12	31,6	31,6	50,0
нито/нито	10	26,3	26,3	76,3
по-скоро съм съгласен	6	15,8	15,8	92,1
съгласен съм	3	7,9	7,9	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Положителна оценка за избраната форма на обучение е фактът, че 97,4% от курсистите са съгласни, че допълването на присъствените занятия с електронно обучение позволява затвърждаване и надграждане на наученото в удобно време, без откъсване от работното място.

Таблица 23. Допълване на присъствени занятия с електронно обучение

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
нито/нито	1	2,6	2,6	2,6
по-скоро съм съгласен	8	21,1	21,1	23,7
съгласен съм	29	76,3	76,3	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

В подкрепа на избраната съчетана форма на обучение, е фактът, че 100% от курсистите са съгласни, че живият контакт с лектора подпомага по-доброто усвояване на учебното съдържание, както и че 86,9% от тях са на мнение, че комбинацията от присъствено и електронно обучение е много подходяща за работещи хора.

Таблица 24. Важност на живия контакт с лектора

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	1	2,6	2,6	2,6
съгласен съм	37	97,4	97,4	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 25. Уместност за съчетаната форма за работещи хора

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро не съм съгласен	2	5,3	5,3	5,3
нито/нито	3	7,9	7,9	13,2
по-скоро съм съгласен	6	15,8	15,8	28,9
съгласен съм	27	71,1	71,1	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Друга група въпроси засяга системата за интерактивно обучение, като оценката ѝ се реализира в следните ракурси: леснота на използване, подпомагане в процеса на учене, възможност за групово обучение, информация за проекта. Отговорите на респондентите имплицитно подсказват, че е поне е преодолян стресът към новите технологии и форми на обучение. За 97,4% от курсистите системата е лесна за навигация и им позволява групово (екипно) обучение, а за 100% от тях тя ги подпомага в процеса на учене и съдържа полезна информация за проекта и дейностите по него.

Таблица 26. Лесна за навигация система за електронно обучение

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
не съм съгласен	1	2,6	2,6	2,6
по-скоро съм съгласен	3	7,9	7,9	10,5
съгласен съм	34	89,5	89,5	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 27. Системата за електронно обучение подпомага процеса на учене.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	3	7,9	7,9	7,9
съгласен съм	35	92,1	92,1	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 28. Системата за електронно обучение позволява екипно учене.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
нито/нито	1	2,6	2,6	2,6
по-скоро съм съгласен	3	7,9	7,9	10,5
съгласен съм	34	89,5	89,5	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 29. Системата за електронно обучение съдържа полезна информация за проекта и дейностите по него.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	1	2,6	2,6	2,6
съгласен съм	37	97,4	97,4	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Имплицитна оценка за общата удовлетвореност от курса може да бъде открита в блока от въпроси, насочени към целия курс на обучение. Така например, на въпроса „Как бихте оценили целия курс на обучение в сравнение с останалите курсове/обучения, в които сте участвали?“ 71,1% от курсистите определят курса сред най-добрите, в които са участвали, 5,3% от тях – над средното ниво, а 23,7% преминават за първи път през подобно повишаване на квалификацията, поради което нямат база за сравнение. Фактът, обаче, че 100% от обучаемите по проекта с охота биха се включили в други курсове, предлагани от Стопанска академия, както и готовността на 100% от тях (в т.ч. 18,4% при проява на интерес от материята) да препоръчат подобно обучение на свои познати е **добър атестат за проведеното обучение, избраната форма, работата на лекторите и екипа за управление.**

Таблица 30. 1. Оценка на курса в сравнение с други курсове.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
сред най-добрите	27	71,1	71,1	71,1
над средното ниво	2	5,3	5,3	76,3
това е първото обучение, в което участвам	9	23,7	23,7	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 30. 2. Оценка на курса в сравнение с други курсове по пол.

	Пол		Общо
	мъж	жена	
Оценка на курса по проекта в сравнение с други курсове			
сред най-добрите	8	19	27
над средното ниво	0	2	2
това е първото обучение, в което участвам	5	4	9
Общо	13	25	38

Таблица 31. Готовност за включване в други курсове на СА.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
да	38	100,0	100,0	100,0

Таблица 32.1. Готовност за препоръчване на курса на познати.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
да	31	81,6	81,6	81,6
само, ако проявят интерес от материята	7	18,4	18,4	100,0
Общо	38	100,0	100,0	

Таблица 32.2. Готовност за препоръчване на курса на познати по пол.

	Пол		Общо
	мъж	жена	
Желание за препоръчване да	10	21	31
на подобно обучение на само, ако проявят интерес от познати материята	3	4	7
Общо	13	25	38

Изводи от проведеното сумативно оценяване на обучаемите:

- Резултатите от проведеното анкетно проучване сред обучаемите по проекта за всяка от осемте дисциплини, включени в учебния им план, са много добри.
- Всички обучаеми по проекта са удовлетворени от проведения курс на обучение и с охота биха участвали и в други курсове, организирани от Стопанска академия.
- Отзивите на курсистите по отношение професионалните компетенции на лекторите са положителни.
- Обучаемите считат за полезни за своята професионална подготовка всяка от включените дисциплини, като включването им в курса повишава и техния първоначален интерес към материята.
- Осигуряването на учебни материали и възможността за полагане на електронни тестове се приема от курсистите за положително и полезно за подобратата им подготовка за изпита.
- Предвид тяхната заетост, обучаемите считат за удачна приложената форма на обучение и оценят като полезна разработената за целите на проекта система за интерактивно обучение.

3. Сумативно оценяване на удовлетвореността на работодателите

Сумативното оценяване на работодателите, като страна-инициираща обучението и непряк бенефициент на придобитото в хода на обучение ноу-хау, е реализирано съобразно утвърдения план-график в периода **от 01 май до 11 май 2009 г.**, като целевата група е съставена от 12 малки предприятия от Габровски регион. Броят на раздадените и обработени валидни анкетни карти е 14, доколкото някои от фирмите се ръководят от повече от един работодатели.

Въпросите, адресирани към работодателите, засягат: мотивацията и ефективността на изпълняваните от служителите дейности, усвоените от тях знания и ползата в тяхната работа, степента на покритие на декларираните нужди от обучение, както и готовност за включване в други курсове, предлагани от Стопанска академия.

Едно корпоративно обучение се приема за успешно, когато след неговото финализиране обучените служители са по-мотивирани, използват наученото в своята работа и по-ефективно изпълняват своите задължения, както и когато то съответства на приоритетите на организацията и покрива очакванията на работодателите. В конкретния случай, 100% от работодателите са съгласни с твърденията, че служителите, преминали курса на обучение, са по-мотивирани, че са усвоили ново, актуално и полезно знание, че са развили знания и умения в съответствие с приоритетите на фирмата и че по-ефективно изпълняват своите служебни ангажименти. За 100% от работодателите проведеното по проекта обучение е покрито техните първоначални нужди за повишаване на икономическата квалификация на персонала.

Таблица 33. По-висока мотивация на персонала след обучението.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	1	7,1	7,1	7,1
съгласен съм	13	92,9	92,9	100,0
Обща	14	100,0	100,0	

Таблица 34. Усвоено ново, актуално и полезно знание, което да се използва в работата.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	1	7,1	7,1	7,1
съгласен съм	13	92,9	92,9	100,0
Общо	14	100,0	100,0	

Таблица 35. Развити знания и умения в съответствие с приоритетите на фирмата.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	6	42,9	42,9	42,9
съгласен съм	8	57,1	57,1	100,0
Общо	14	100,0	100,0	

Таблица 36. По-ефективно изпълнение на задълженията след обучението.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
по-скоро съм съгласен	5	35,7	35,7	35,7
съгласен съм	9	64,3	64,3	100,0
Общо	14	100,0	100,0	

Таблица 37. Покритие на декларираните нужди от обучение.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
съгласен съм	14	100,0	100,0	100,0

Атестат за качеството на проведеното по проекта обучение е не само удовлетвореността на работодателите, поради по-високата мотивация и ефективност на работа на техните служители, но и непосредствената им готовност да участват в други курсове за повишаване квалификацията на персонала, предлагани от Стопанска академия. 100% от работодателите са заявили категорично намерение да включат своя персонал в обученията и курсове, организирани от Стопанска академия.

Таблица 38. Готовност за включване на персонала в други курсове на СА.

	Честота	Процент	Процент на валидните отговори	Кумулативен процент
да	14	100,0	100,0	100,0

Изводи от проведеното сумативно оценяване на работодателите:

- Всички работодатели са удовлетворени от проведения курс на обучение.
- Проведеното обучение напълно покрива декларираните от тях нужди от повишаване на икономическата квалификация на персонала.
- Всички работодатели са готови да включат своя персонал и в други курсове и обучения, организирани от Стопанска академия.

Изготвил:

(Митко Петев)